

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки
та підприємництва

Кафедра економічної
кібернетики та інформатики

ДОПОВІДЬ

на тему:

**«Інформатизація бізнес-процесів у
банківських установах»**

Виконав: студент групи 52-ЕК
денної форми навчання
Онищенко Олексій
Миколайович
Науковий керівник: Юрчук
Наталя Петрівна

Вінниця 2008

Інформатизація бізнес-процесів у банківських установах

Сучасний період становлення ринкової економіки характеризується переходом до нової економічної моделі, головне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації.

Велика роль у процесах глобальної інформатизації суспільства належить банківським установам.

Сьогодні вже не потрібно переконувати керівників різних рівнів банківської системи в корисності різноманітних програмних засобів, які полегшують, наприклад, тяжку працю на рівні найпростіших облікових та операційних операцій. Такі програмні системи якщо не забезпечують скорочення штатів, то обов'язково зменшують кількість помилок в обліку.

Однак, крім обліково-операційного програмного забезпечення, на вітчизняному ринку інформаційних продуктів і систем для банків у достатній кількості представлені системи, які орієнтовані на задачі комплексної інформатизації управління в фінансово-кредитній сфері, до яких в основному відносяться системи підтримки прийняття рішень та експертні системи. Вартість їх придбання і впровадження вимірюється сотнями тисяч і мільйонами гривень, у той же час можливі прибутки чи збитки від їх використання вимірюються також мільйонами або навіть десятками мільйонів гривень. Природньо, що потенційних користувачів таких вартісних програмних продуктів непокоїть закономірне питання про переваги інформатизації управління на базі відповідних інтелектуальних систем взагалі і про принципову необхідність такої автоматизації зокрема.

Для відповіді на подібні питання спочатку необхідно проаналізувати відмінність автоматизації простих облікових функцій від комплексної інформатизації управління банківськими установами (у нашій термінології – АСУП, у західній – систем планування ресурсів, ERP) і проаналізувати основні елементи сучасної теорії управління в такому контексті.

Діяльність усіх банківських установ спрямована на реалізацію різноманітних послуг, причому під терміном «послуги» розуміється результат бізнес процесів, які мають матеріальну цінність для різних груп клієнтів. Клієнтом може бути як простий власник рахунку в банку, чи партнер, так і юридична особа – філія, відділення, підрозділ і т.п. Множина в просторі і послідовність у часі внутрішніх видів діяльності банківської установи, яка закінчується реалізацією потрібної клієнту послуги, отримала назву «бізнес-процес».

Основна відмінність систем для автоматизації обліку від систем комплексної інформатизації банківського управління полягає в тому, що перші охоплюють лише одну функцію – облік, тоді як інші – процес (точніше, послідовність взаємопов'язаних процесів (рис. 1.), у тому числі аналітичних та експертних). Бізнес-процеси і є якраз предметом управлінської інформатизації і системної інтеграції банківської діяльності. Тобто термін «інформатизація» використовується в новому, комплексно-процесінговому розумінні, а АСУП вже наповнюється новим змістом у плані інформатизації послуг і системної інтеграції діяльності банківських установ. У подібних умовах стають цілком зрозумілими переваги інформатизації бізнес-процесів у банках на основі систем підтримки і прийняття рішень або експертних систем порівняно з традиційною автоматизацією.

Комплексна інформатизація бізнес-процесів, насамперед, спрямована на організацію і планування основної діяльності щодо надання банківських послуг, тому в них закладені управлінські технології, які вже є стандартними в міжнародній практиці і складають наступні підсистеми:

1. Бюджетний аналіз, фінансовий менеджмент, управління фінансово-кредитними проектами, управління через центри відповідальності.
2. Логістика та її управління, в яку входять менеджмент постачання (Supply Chain Management), статистичне управління запасами (Statistical Inventory Control, SIC), планування потреб при розподілених запасах (Distribution Requirements Planning, DRP). Для банківських установ ці функції

виглядають як менеджмент залучення і вкладання фінансових ресурсів, статистичне управління і планування потреб розподілених фінансових ресурсів.

3. Прогнозування, планування та управління виробництвом та наданням послуг. Загальні методики наступні: об'ємно-календарне планування (Master Planning Schedule, MRP), планування потреб у виробничих потужностях (Capacity Requirements Planning, CRP), планування потреб у виробничих ресурсах (Manufacturing Resource Planning, MRP II). У банківському менеджменті виконується планування фінансових ресурсів (Finance Requirements Planning, FRP), управління інвестиційними проектами (Investment Project Management, IPM).

Рис.1. Представлення бізнес-процесу надання банківських послуг

Достатньо актуальним і суперечливим у такому контексті є проблема прийнятності тих чи інших «іноземних» методик банківського менеджменту в наших («особливих») умовах. Хронічна нестача фінансових та інвестиційних ресурсів, тривала криза фінансово-кредитних ринків, невисока конкурентоспроможність українських банків підтверджують неефективність чинної системи банківського менеджменту і, зрозуміло, діючих систем

інформатизації банківських установ. Просте копіювання певних методик, у дійсності, дає, як правило, негативні результати. В умовах реформування економіки України і трансформації банківської системи обов'язково необхідно враховувати особливості і держави, і відповідної галузі, і ринкову ситуацію, конкурентів, а також специфіку окремих банківських установ. Причому це стосується не тільки держав Східної Європи взагалі, чи України зокрема. Наприклад, американська компанія Harley Davidson також зіткнулась з «місцевими» особливостями ведення бізнесу, коли почала впроваджувати (ще у 1978 р.) японську методику «точно-своєчасно». Ця методика спрямована на зменшення складських запасів (до «нуля») за рахунок чіткого планування постачання впритул до годин і хвилин. Нескладно передбачити, що в умовах України також практично нереально організувати схему постачання з «точністю до хвилин». І якщо вітчизняне підприємство, яке раніше планувало постачання з «точністю до кварталу», переорієнтується на планування з «точністю до місяця або тижня», то для нього це і буде «Just-In-Time» з врахуванням «місцевих особливостей». Перекладаючи цей приклад на банківську сферу в українській економіці, можна передбачити, що, оперативно-календарне планування платіжного балансу комерційних банків повинно враховувати специфіку нашої фінансової системи, коли взаємодія НБУ, ДПА, фінорганів і казначейства, внаслідок відсталості інфраструктури, перетворюють «миттєві» фінансові операції комерційних банків у довготривалі складні платіжні розрахунки протягом тижнів і, навіть, місяців.

Оцінка і визначення вартості систем комплексної інформатизації відноситься до найважливіших проблем їх створення. Перші АСУ розроблялись для великих ЕОМ і були доступні тільки потужним установам (у тому числі і банківським) з мільйонними оборотами. Виникнення недорогих персональних комп'ютерів і підвищення їх продуктивності дозволило створити потужні програмні продукти, які розраховані на банківські структури різного рівня. Сьогодні існують спрощені засоби комплексної інформатизації, які за ціною

можна порівняти із звичайними бухгалтерськими програмними продуктами і комплексами для електронного документообігу.

За свідченням експертів, навіть в умовах західних банківських технологій і розвинених фінансово-кредитних ринків, де управлінські та організаційні процеси дуже відлагоджені, впровадження комплексної інформатизації забезпечує в середньому такі результати:

- зростання продуктивності праці на 15-25%;
- покращання якості виконання послуг на 10-20%;
- скорочення термінів виконання замовлень на 20-50%.

Аналізуючи ці результати, у принципі, можна підрахувати «інвестиційну привабливість» кожного проекту інформатизації. У дійсності оцінка наслідків впровадження набагато складніше. Вищезгадані цифри відносяться до установ, де вже поставлений та відлагоджений регулярний і результативний у позитивному змісті менеджмент. У той же час для «особливих» українських умов (діючі фінансові ринки в Україні, СНД, нерозвинена інфраструктура, загальна криза) результат може бути як багатократно кращим, так і нульовим або взагалі від'ємним відносно збитків.

Попередня оцінка необхідних затрат також пов'язана з певними проблемами. На Заході найчастіше використовуються оцінки, які базуються на «усереднених галузевих результатах». Згідно з цими оцінками визначається припустимий дозволений рівень затрат на впровадження систем комплексної інформатизації управління залежно від річного обороту установ:

- для установ з річним оборотом від 10 до 300 млн. дол. – приблизно 1% від річного обігу;
- для установ з більшим оборотом – до 3%.

Вказана оцінка спрогнозована стосовно галузей бізнесу з низьким (по вітчизняним вимірам) або середнім рівнем рентабельності, що повільно розвиваються, – приблизно 10-15%. При високій динаміці розвитку галузі вимоги до системи інформатизації суттєво зростають, і, як наслідок, збільшуються необхідні витрати на 1-2%. Ще один фактор, який збільшує

витрати на інформатизацію, це інтенсивні зміни економічного середовища і відповідного законодавства, які, якраз, притаманні української фінансово-кредитної системі у період ринкових реформ. До факторів, що зменшують загальні витрати, можна віднести низький рівень оплати праці в галузі інформатизації, але він також значно погіршує якісні характеристики інформаційних технологій і систем, які впроваджуються.

В умовах інтенсивного реформування господарського механізму значно спростити й уточнити оцінку дозволяє проведення так званого «цільового впровадження». Це, зокрема, використовується у великих мультинаціональних західних компаніях і банківських установах. Там облікова та управлінська політика стандартизована на рівні узагальнених методик, а не на рівні назв окремих систем менеджменту, що використовуються. Тому, по-перше, для розв'язування різних управлінських задач застосовуються різні програмні продукти. По-друге, набір цих продуктів для однакових задач може відрізнятися навіть у різних філіях установ, що обумовлено «місцевими» особливостями і, відповідно, різними вимогами до систем інформатизації. При цьому основна вимога до них – ефективна взаємна інтеграція усіх продуктів як на рівні програмного забезпечення, так і на рівні методологій менеджменту.

Досвід впровадження інформаційних банківських технологій для СНД показує, що відбуваються спроби використовувати одні і ті ж програмні продукти для усіх видів діяльності і всіх рівнів управління. Такі проекти, як правило, приречені на невдачу, тому що універсальних і ефективних систем інформатизації не існує, тим більше в області управління фінансово-кредитною діяльністю і надання банківських послуг, яка є достатньо динамічною.

Таким чином, можна відзначити, що основна «особливість» фінансово-кредитних систем країн з перехідною економікою полягає у тому, що для великих банківських установ з розвиненою структурою (головний офіс, відділення, філії і т.п.) наявність чіткої системи управління і, відповідно, потужної і вартісної системи інформатизації є головною умовою виживання і балансуючим фактором на межі фінансового краху (в особливості для умов

реформування банківської сфери, відповідного законодавства та неврегульованої конкуренції). Подібна ситуація відбивається на ринку програмних продуктів для інформатизації банківського управління. Причому діапазон проблем і труднощів достатньо широкий – надвисока вартість західних банківських інформаційних систем для вітчизняних малопотужних банків, невідповідність їх менеджменту умовам перехідних економік, технічні, технологічні, мовні і психологічні проблеми адаптації західних технологій і програмних продуктів, орієнтація вітчизняних систем лише на транзакційні технології і характерна для них відсутність потужних аналітичних та експертних інструментів підтримки банківської діяльності.

Додатковий негативний фон у процесах створення інфраструктури інформатизації банківської сфери пов'язаний з відсутністю достатньої кількості солідних фірм-інтеграторів, які можуть спеціалізуватись залежно від галузевої структури банківських установ і диференціації програмних продуктів. З метою виживання системні інтегратори намагаються використовувати дешеві універсальні програмні продукти, і, нажаль, більшість проектів внаслідок вищезгаданих факторів приречені на невдачу. Єдиний спосіб утриматись у конкурентній боротьбі - це сполучення інтеграції різнорідних програмних продуктів, розширення аналітичних та експертних інструментів інформатизації за умов постійного контролю і балансування витрат на системну інтеграцію бізнес-процесів менеджменту банківської діяльності.

Інформатизація й інформаційні технології останнім часом посіли у житті людей дуже важливе місце і стають фундаментом нових якісних змін у світі. Відкриваючи нові можливості, інформатизація потребує до себе уважного і дбайливого ставлення.

Мобілізація та інформатизація банківського ринку - ось девіз фінансистів цього року. Оплатою послуг через Інтернет чи sms-звітами про рух коштів за картковим рахунком уже нікого не здивуєш. Експерти зазначають, що найближчим часом близько 30% споживачів мають намір купувати банківські продукти через Інтернет і мобільний банкінг.

В інформатизації банківської діяльності першочерговими завданнями мають бути створення системи розрахунків у реальному часі для виконання великих та термінових платежів, системи безготівкових розрахунків за товари та послуги, електронного реєстру застав майна, електронної системи Центрального депозитарію державних цінних паперів. Важливе значення також буде мати створення системи інформаційно-аналітичної взаємодії Національного банку, Міністерства фінансів, Державної податкової адміністрації та Державного казначейства України.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», 1998, N 27-28, ст.182 (із змінами, внесеними згідно із Законом N 3421-IV (3421-15) від 09.02.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.199)
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність».
3. Підручник “Аналіз банківської діяльності” кол. авторів під ред. проф. Герасимовича А.М., К.: КНЕУ, 2004, - 599с.
4. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку, К.:КНЕУ, 2004, - 466с.
5. Нікітін А.В., Навчальний посібник “Ситуаційне моделювання банківської діяльності”. - К, КНЕУ, 2003, - 153с.
6. Ситуаційне моделювання банківської діяльності. Навчальний посібник. Вид. 2-ге. - за ред. доц. Нікітіна А.В.

7. Аналіз банківської діяльності. Збірник задач – за ред. проф. Герасимовича А.М. – КНЕУ, 2006.
8. Зубок М.І. Навчальний посібник “Безпека банків”, КНТЕУ, 2003, - 306с.
9. Управління банківськими ризиками. Навчальний посібник - за ред. проф. Примостки Л.О. – К.:КНЕУ, 2007. – 616 с.
10. Єршоміна Н.В. Банківські інформаційні системи. - КНЕУ, 2000. - 220 с.
11. Голіков В.І. Інформатизація як фактор постіндустріального розвитку // Економіка і політика. - 2003. - № 1.